

## Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény tárgya: „Ipari szerkezetváltás a gépipari ágazatban”

(2005/C 267/02)

2004. július 1-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság Működési Szabályzatának 29. cikke. (2) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva elhatározta, hogy saját kezdeményezésű véleményt nyilvánít a következő tárgyban: „Ipari szerkezetváltás a gépipari ágazatban”

A tárgyi munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2005. április 27-én fogadta el véleményét. (Előadó Joost van Iersel, társelőadó **Castañeda Boniche J. L.**)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. május 11–12-én tartott, 417. plenáris ülésén (a május 11-i ülésnapon) 211 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

### Vezetői összefoglaló

A gépipar önmagában is egy ágazat, de mint a különböző iparágak által használt legfontosabb árucikkek és közös technológiák létrehozója, átfogó gerjesztő szerepet tölt be, és több szektorra kiterjedő dominóhatást vált ki. Kulcsfontosságú innovatív iparág, és éppen ezért, minden európai ipari politikának a gépipar stratégiai ágazatként kell kezelnie. Az ágazat tökéletesen beleillik a lisszaboni menetrend megvalósítását célzó, regionális, nemzeti és EU-szintű meghatározott célkitűzéseket tartalmazó konkrét programokba. Ehhez mind horizontális, mind pedig ágazatspecifikus politikák szükségesek, valamint ezek megfelelő keveréke. Az ilyen politikák segítséget nyújtanak abban, hogy az ágazat ne csak Európában, hanem világviszonylatban is kiváló legyen.

Számos kérdést kell górcső alá venni a folyamatban lévő konzultációs eljárás és EU-szintű politikaalkotás során (a gépipar tekintetében), melyek ösztönző hatással bírnak majd a hasonló nemzeti és regionális szintű folyamatokra szerte Európában. EU-szinten többek között az alábbi specifikus feltételeket kell teljesíteni: hatékonyabb jogalkotás, ideértve a szabályozás előtti szabályozási hatástanulmányok elvégzését, valamint a már meglévő uniós jogszabályok megfelelő végrehajtását; hatékony piacfelügyelet; technológiai platform létrehozása a kutatóközpontok és az egyetemek, valamint az ipar között tatóngó szakadék áthidalása érdekében; az európai forrásokból finanszírozott kutatás-fejlesztés és az ipar igényei közötti összhang egyre fokozódó hiányának csökkentése; a kis- és középvállalkozások fejlesztését és innovációját támogató versenypolitika; a pénzügyi piacokhoz való hozzáférés javítása és a harmadik országok piacain történő befektetésekhez való szabad hozzáférést biztosító kereskedelempolitika. Ezenkívül szintén fontos a szakképzettséget a jelenlegi színvonalhoz igazítani.

Az Európai Bizottság és az összes érintett uniós szintű párbeszéde a gépipar ipari vonatkozásairól létrehozhat egy, a gépipar

számára kedvező EU-szintű keretet, és hozzá fog járulni az erős regionális csoportok támogatásához és fejlesztéséhez. Mindez erős elkötelezettséget kíván az európai intézmények, és különösen az Európai Bizottság részéről.

### 1. Bevezetés

1.1 Az Európai Bizottság „új típusú” ipari politika kialakításán munkálkodik. Ez a politika három pilléren alapul: a hatékonyabb szabályozáson, az ágazat-specifikus megközelítésen és az EU-szintű integrált megközelítésen. Ez közvetlenül kapcsolódik mind a lisszaboni stratégiához, mind pedig a gyáripar európai gazdasághoz való hozzájárulásának jelenlegi ártértékeléséhez.

1.2 Számos ágazat melegen üdvözli az ipari politika ilyen módon történő, EU-szintű újjászületését. Az EGSZB teljes szívvel támogatja az „új stílusú” iparpolitika elvét<sup>(1)</sup>, melynek sikere elsősorban a mind horizontális, mint ágazati szinten végzett intézkedések megfelelő kombinációjától függ, az alábbi okok miatt:

- az ipari ágazatok nagymértékben eltérőek;
- az ágazati szint, számos területen a legalkalmasabb szint az ipar képviselőinek összehozására, ideértve az érintett szociális partnereket, kormányzati hivatalnokokat, (európai bizottsági és nemzeti szintű) politikaformálókat és más fontos érintetteket, köztük a fogyasztókat, az oktatási és képzési intézményeket, a tudományos és technológiai intézeteket és a bankokat.

1.3 Általános politikai egyetértés övezi annak szükségességét, hogy Európa a globalizált világ egyik erős vezetőjévé válva feleljen meg a jövő kihívásainak. A lisszaboni menetrend megvalósítása ma fontosabb, mint valaha. Európának ezért nem csak az önmaga által is érzékelt (kereskedelmi partnereikkel mért) gyengeségeivel kell megküzdenie, hanem támogatnia és

<sup>(1)</sup> Vö. Az EGSZB „Az ipari szerkezetváltás ösztönzése: iparpolitika a kibővített Európai Unió számára” (COM (2004) 274 final, 2004. 4. 21) 2004. 12. 15-én elfogadott véleményével; Előadó: Joost van IERSEL

fejlesznie kell erősségeit is. A gépipar az alapvető technológiai forrásokról gondoskodik, mivel nem csak a termékeiben jelenlévő technológia tartozik hozzá, hanem az ügyfelek eljárásaiban alkalmazott technológiák is, ami magában foglalja a feldolgozóipar többi részét és az olyan elengedhetetlenül fontos közüzemeket, mint az energia- és vízellátás, a közlekedés és a távközlés.

1.4 A lisszaboni menetrend újraélesztésével és a növekedés és foglalkoztatás középpontba helyezésével az Európai Bizottság jogosan hangsúlyozza a gyártással foglalkozó ipar, különösen a KKV-k alapvető szerepét. Ennek megfelelően a jelenleg virágkorát élő gépipart minden európai iparpolitikának stratégiai jelentőségű ágazatként kell kezelnie. Valójában nem csak az azonnali kihívások előtt álló ágazatok érdemelnek figyelmet, hanem a sikeres ágazatokat is ugyanolyan mértékben tekintetbe kell venni.

1.4.1 Amellett, hogy a gépipar önmagában is egy ágazat, a különböző iparágak által használt legfontosabb árucikkek és közös technológiák létrehozója, általános stimuláló szerepet tölt be, és több európai ágazatra kiterjedő dominóhatást vált ki.

1.4.2 A gépipari ágazat, mint a gazdaság összes többi szektorának működését lehetővé tevő technológiák létrehozója, gondoskodik az európai gazdaság mögött meghúzódó alapvető ipari infrastruktúráról.

1.4.3 Ezenkívül, a gépgyártás az egyik legjelentősebb export-ágazat, amely az EU iparcikkekből származó exportjának 15 %-át teszi ki.

1.5 A gépgyártás számára igen kedvező a belső piac, amely az európai gyártóknak jelentős háttérbiztosítást biztosít. Míg azonban az ágazatnak arányos mértékű koherens nemzetközi előírásokra és európai szabályozásra van szüksége, elengedhetetlen az egyensúly megtartása a versenyképességet akadályozó túlszabályozás elkerülése érdekében. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kell fektetni a szabályozás végrehajtására.

1.6 Ehhez mind horizontális, mind pedig ágazat-specifikus politikák szükségesek, valamint ezek megfelelő keveréke.

## 2. Stratégiai fontosság

2.1 A gépipar számos okból kifolyólag elengedhetetlen szerepet játszik az európai gazdaságban.

2.1.1 A gépgyártás stratégiai fontosságú iparág: magas hozzáadott értéket nyújtó, nagy szaktudás-igényű ágazat, amely a gazdaság összes többi szektorát ellátja gépekkel, termelési rendszerekkel, alkatrészekkel és kapcsolódó szolgáltatásokkal, valamint a szükséges technológiával és szaktudással. Jelentős tényezőnek tekinthető a fenntartható fejlődés szempontjából is, mivel elősegíti a hatékonyabb termelést és ezáltal kettéválasztja a forrásigényt és a gazdasági növekedést. A gépipar nem homogén, hanem egy nagyon is változatos iparág, amely magában foglal számos alágazatot, ideértve az emelő és kezelő berendezéseket; gépszerszámokat; famegmunkáló gépeket; nem háztartási hűtő és szellőző berendezéseket; szivattyúkat és kompresszorokat; bányagépeket, kőfejtő és építőipari gépeket; csapágyakat, fogaskerekeket, áttételt és meghajtást biztosító alkatrészeket, csapokat és szelepeket, motorokat és turbinákat; mezőgazdasági és erdészeti gépeket; textilipari, ruházati és bőripari gépeket; élelmiszeripari, italgépgyártásban használt és dohányipari gépeket; mezőgazdasági berendezéseket, papír és kartonpapír gyártó gépeket; ipari kemencéket és égető kemencéket; kohászati gépeket stb. Mindezek mellett, a gépiparhoz tartoznak a közös technológiák, mint például a mechatronika, amely mechanikai és elektronikai elemeket is magában foglal.

2.1.2 A gépipar nem csak a berendezésekről gondoskodik, hanem a már meglévő eljárások és termékek tökéletesítéséhez, valamint az új termékek fejlesztéséhez szükséges szakértelemről és tudásról is, minden alágazatban. Ez különös jelentőséggel bír a kibővült Európai Unió gazdasági fejlődésének és az azon is túlmutató gazdasági fejlődés összefüggésében.

2.1.3 Az európai gépgyártás a globális össztermelés 41 %-át adva világszerte. Európa a világ legnagyobb gépgyártója és exportőre (2002-ben 261 707 millió euró értékben), ideértve teljes üzemek exportját is. Ennek a vezető pozíciónak a megőrzése elengedhetetlen, ha Európa a világ legversenyképesebb, tudásalapú gazdaságává kíván válni.

2.1.4 A gépipar jelentős iparág: nem csak Európa legnagyobb ipari ágazata, amely a teljes gyáripari termelés 8 %-át adja, hanem a legnagyobb munkaadó is egyben a maga 140 000 vállalatával (melyek közül 21 600 vállalatnak van több, mint 20 alkalmazottja), amely kb. 2,49 millió, elsősorban magasan képzett embernek biztosít munkát. A gépgyártáshoz tartozó erős belső, európai piac (2003-ban az EU-15 országokban 285 milliárd euró; az EU-25 országokban 305 milliárd euró értékben) a belső piac termelésének 70 %-át képviseli, és ezzel erősíti mind az ipar versenyelőnyét, mind pedig a foglalkoztatás stabilitását ebben az ágazatban. Ez az iparág tehát elengedhetetlen a lisszaboni célkitűzések elérése szempontjából.

2.1.5 A gépgyártás kulcsfontosságú innovatív iparág: Európában különösen erős az egyedi igényekhez igazított berendezések és a piaci rések betöltésére hivatott árucikkek területén, ami kiemelkedően fontos a gazdaság többi szektorának innovációs képessége szempontjából. Úgyszintén elengedhetetlen az ipar minden szektorának kapacitása számára, hogy magas hozzáadott értéket nyújtson, ezáltal olyan versenyelőnyhöz jutva, amely kiegyenlíti azokat a hátrányokat, melyekkel Európának esetleg szembe kell néznie olyan területeken, mint például a bérköltés. A gépipar az innováció egyik hajtómotorja, ugyanakkor úttörő is, hiszen termékeibe és folyamataiba beépíti és azokban alkalmazza az innovációt. Nem szabad elfelejteni, hogy a gépipar láncszem is – nagyon gyakran az első – egy adott értékláncban: ha a lánc bármely része sérül, az a többiben is kárt okoz.

2.1.6 A gépipar a vállalkozók iparága, melyet a – legnagyobb részben családi tulajdonú – KKV-k<sup>(2)</sup> dominálnak, melyeknek az ezzel járó kihívásoknak kell megfelelniük. Ezek közül a vállalkozások közül számos globális vállalkozás. A gépipar tehát élő példája a lisszaboni célkitűzések megvalósításához elengedhetetlen vállalkozási szellemnek.

2.1.7 A gépipar egyéb jellemzői között a következőket kell megemlíteni:

- más gyáripari ágazatokhoz képest nem túlságosan tevékenység, de ennek ellenére magasan képzett szakembereket alkalmaz az egyedi igényekhez igazított gépek és ipari üzemek tervezéséhez és gyártásához;
- az elmúlt évtizedekben végbement fejlődése az innovációból eredő fokozott alkalmazkodóképességének köszönhető, amely lehetővé tette a különböző versenyképes alkotóelemek integrációját, amelyet aztán világszerte értékesíteni lehet;
- a berendezések mindenféle gyártási folyamatban játszott univerzális szerepére való tekintettel a megbízhatóság kulcsfontosságú ebben a szektorban, ami pedig elválaszthatatlan az erős európai ipari hagyományok általánosan elfogadott arculatától.

2.2 A gépipari vállalatok különösen erős ügyfélkapcsolatokkal rendelkeznek, mivel az árucikkek gépi előállítását általában egy összetett folyamat, amely a berendezés gyártójától magas szintű műszaki szakértelmet, állandó műszaki támogatást, valamint karbantartási szolgáltatást kíván. Az ipari szövet egyik elengedhetetlen része és a sikeres csoportok alapja, hogy a gyártók és a végfelhasználók földrajzi közelségben legyenek egymáshoz, mint például Baden-Württemberg, Rheinland-Pfalz,

<sup>(2)</sup> Ezek közül csak 21 600 vállalkozás foglalkoztat 20, vagy annál több személyt, és közülük csak kb. 4 500 foglalkoztat 100 vagy annál több személyt.

Piemont, Lombardia, Rhône-Alpes, Midlands és Eindhoven-Aachen. Ezek a példák jól mutatják a regionális és helyi hatóságok gyakran sikeres és nélkülözhetetlen hozzájárulását.

2.3 A gépipar létfontosságú szerepet játszik a környezet javításában azáltal, hogy a víz, talaj, levegő, hulladék és trágya kezelésére és ártalmatlanítására használt berendezéseket előállítja. Ezenkívül hozzájárul a megújuló energiaforrások alkalmazásának megkönnyítéséhez.

2.4 A gépipari ágazat világszerte, ezzel hátteret biztosítva az európai gyáriparnak és exportnak, és éppen ezért egyike Európa erősségeinek is.

A gépipar fejlesztését célzó intézkedések bevezetése segítséget nyújt abban, hogy az ágazat ne csak Európában, hanem világviszonylatban is kiváló legyen.

2.5 Nagyon jó érveként szolgál az ágazat kiemelkedő támogatása mellett, hogy az Egyesült Államok kormánya nemrégiben külön hangsúlyt fektetett a gépiparra. Az olyan országok, mint az Egyesült Államok egyre inkább tudatában vannak a gyáripar jelentőségének általánosságban véve, és különösen a gépipari ágazat fontos szerepének a gazdaságban és a nemzetbiztonságban.<sup>(3)</sup>

### 3. Mit kell tenni európai szinten?

#### 3.1 Ipari szerkezetváltás és innováció

3.1.1 Az ipari szerkezetváltás és innováció a gyártásban és feldolgozásban nagyon is aktuális. A kevésbé modern gyártás, amely nem kíván magasan képzett munkaerőt, egyre inkább a világ más részeire kerül kiszervezésre. Ahhoz, hogy a gépipari ágazat megtartsa és megerősítse helyzetét a hazai piacon és külföldön egyaránt, az ágazat folyamatos alkalmazkodása és innovációja szükséges. Ez közös érdek minden résztvevő számára, akár regionális, nemzeti vagy EU-szinten.

3.1.2 Az ágazat már 1994-ben magára vonta az EU szabályozók figyelmét, akik egy közleménnyel<sup>(4)</sup> reagáltak, melyet a Tanács állásfoglalása követett.<sup>(5)</sup> Sem az Európai Bizottság, sem pedig a tagállamok nem mutattak túl nagy hajlandóságot a közlemény és a tanácsi állásfoglalás javasolt következményeinek végrehajtására. Az ilyen tartózkodás aligha tekinthető egy politika pozitív végrehajtásának. Ez a tétova hozzáállás már az előző Európai Bizottság idején megváltozott, mivel a lisszaboni stratégia keretében a gyáripar versenyképessége elsődleges

<sup>(3)</sup> Lásd: Gyáripar Amerikában – Amerikai Kereskedelmi Minisztérium A gépipar stratégiai jelentőségének további specifikus példája az USA 2004. pénzügyi évre vonatkozó „Védelmi kiadások engedélyezéséről szóló törvény”, amely arra ösztönzi az amerikai katonai védelem területén ajánlattevőket, hogy használjanak amerikai szármagókat a védelmi szerződéseikben. Ez annak köszönhető, hogy a független szármagó kapacitás fenntartása védelmi, biztonsági és politikai okokból elengedhetetlen.

<sup>(4)</sup> Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számára: „Az európai gépipar versenyképességének megerősítése”, COM(94) 380 final, 1994. október 25.

<sup>(5)</sup> A Tanács 1995. november 27-i állásfoglalása az európai gépipar versenyképességének megerősítéséről. (HL C 341., 1995. december 19., 1–2. oldal)

fontosságúvá vált. Ez eredményezhetett volna az uniós szintű, eredeti partnerségek számára kedvező környezetet, amely remélhetőleg elősegítette volna a nemzeti és helyi szintű piaci szereplők pozitív interakcióját. Sajnos úgy tűnik, hogy az Európai Bizottság ma a korlátozott számú, úgy nevezett mintaágazatra összpontosít, melyek között jelenleg nem szerepel a gépipar.

3.1.3 Az „új stílusú” iparpolitika célja azoknak azon akadályok felszámolása, amelyek olyan régóta jellemezték a köz- és magánszféra szereplőinek kapcsolatát. Ezeknek a szereplőknek tisztában kell lenniük azzal, hogy közös célokat szolgálnak. Az ilyen ipari politika a személyek és szervezetek közelítésére törekszik olyan szakadékok áthidalása érdekében, melyek korábban gyakran akadályozták a megfelelő szintű innovációt.

3.1.4 A szakosodott és gyakran igen magas technológiát alkalmazó KKV-k széles választéka ebben az ágazatban magas követelményeket állít a gyártási folyamatok szervezése és irányítása elé. Szemben bizonyos más ágazatokkal, ahol viszonylag kevés vezető vállalat található, meghatározott eszközökre és megközelítésekre van szükség. Egy ilyen meghatározott szemlélet lehet például a gyártást lehetővé tevő iparágak technológiai platformjának létrehozása, vagy egy különleges program kidolgozása, melynek kiemelt szerepe lehetne ebben a tekintetben. <sup>(6)</sup> Komoly befektetésekre van szükség a kutatás-fejlesztés területén.

3.1.5 Egy technológiai platformnak vagy egy különleges programnak a gépiparban régóta fennálló hagyományok eredményeképp kialakult szakértelem tárházából kellene merítenie, és szövetséget kellene létrehoznia az európai kutatási programok támogatása, a gépipari csoportok ipari szakértelme és a szakosodott európai kutatóintézménynek erősségei között.

3.1.6 A gépiparra vonatkozó ilyen jellegű programoknak figyelembe kell venniük az alágazatok változatosságát és az ezek között fennálló kölcsönhatást is, mint például a közös innovációt, a technológiák összefonódását, és következésképpen a gyártási és üzleti szolgáltatások között a szakértelem hatékony körforgása kialakításának szükségességét.

3.1.7 Át kell hidalni a kutatóközpontok és egyetemek, illetve a piaci szektor között tátongó szakadékokat. Az európai kutatás-fejlesztési programoknak semmi esetre sem szabad kizárólag a tudományon alapulva, hosszú távú célokat kitűzve működniük, hanem egyensúly elérésére kell törekedniük azáltal, hogy finanszírozást biztosítanak az alkalmazott kutatásra is, amely innovatív termékeket eredményez.

<sup>(6)</sup> Többek között az EGSZB véleménye a tudományról és technológiáról, CESE 1647/2004, (előadó: G. Wolf professzor) és a Tudományról és technológiáról alkotott kiegészítő vélemény, (előadó: Joost van Iersel)

3.1.8 A technológiai platformnak nagyban hozzá kell járulnia a különböző kutatóközpontok és a gépipari közötti jobb összhanghoz, amely cserébe kedvező hatásokat eredményezne a tagállamok hasonló fórumain.

3.1.9 A számtalan KKV és közepes méretű vállalkozás jelenléte ebben az ágazatban hangsúlyozza a kevesebb korlátozás és adminisztráció, és az EU-programokhoz való nagyobb hozzáférés szükségességét.

3.1.10 A nagyszabású ipari projektek megvalósítása természetesen megköveteli, hogy a kutatás-fejlesztési projektek az áttörést jelentő technológiákra összpontosítsanak. Ezek dominóhatással bírnak az egész értékláncra nézve. Fontos azonban megtalálni a megfelelő egyensúlyt az ilyen jelentős projektek és a KKV-k finanszírozása között.

3.1.11 Mindez pozitív hatást gyakorol a nemzeti programokra is. Egy olyan környezetben, ahol az interakció és a teljesítményértékelés uralkodó szempont, a legjobb gyakorlatokat nem lehet figyelmen kívül hagyni. A KKV-k nagy száma miatt a nemzeti ágazati szervezeteknek aktív szerepet kell játszaniuk ezen a területen.

## 3.2 Ipari változások és szakértelem

3.2.1 Az „új típusú” ipari politika, az innováció, a kreativitás, a termelékenység és a szakértelem szoros kölcsönhatásban vannak.

3.2.2 Manapság a fiatalok kevesebb hajlandóságot mutatnak a műszaki tanulmányokra és a műszaki szakterületen való elhelyezkedésre. Ez a jelenség részben az iparág idejétmúlt arculatának köszönhető. Ez magától az ipartól is az új technológiákat középpontba helyező lépéseket követel, amit a nemzeti és a közösségi média kulturális ösztönzése támogathat a közvélemény megváltoztatása céljából. A jó kommunikáció a vállalatok és a nyilvánosság, különösen a fiatalok között elengedhetetlen. A gondolkodásmód megváltoztatása és szemléletváltás szükséges a jelenlegi tendenciák megfordításához. A gépipar valós képét fokozottan tudatosítani kell. Ez vonatkozik a technológia, üzleti szolgáltatások, az egymáshoz kapcsolódó technológiák láncolatának, a feldolgozás, a marketing, a nemzetközivé tétel stb. teljes folyamatára. Minél jobban mutatjuk be ezeket az összefüggéseket és izgalmas folyamatokat, annál jobban felkeltjük a nyilvánosság, és különösen a fiatalok érdeklődését.

3.2.3 Minden javulás az innovatív és kihívásokra reagáló oktatási rendszereknél kezdődik. Naprakész modulokat kell kidolgozni magukon a vállalatokon belül is. Az ipart arra kell ösztönözni, hogy működjön szorosan együtt az oktatási intézményekkel, felsőoktatási intézményekkel és szakképzési központokkal. A vezetők közvetlen részvételét a megfelelő oktatási programokban ugyancsak támogatni kell, cserébe viszont lehetőséget kell biztosítani a tanároknak az iparral való interakcióra. Az iskolákat arra kell bátorítani, hogy vegyenek részt (nemzetközi) üzleti vásárokon.

3.2.4 A műszaki egyetemek köré ipari parkokat vagy technológiai parkokat kellene létesíteni, vagy a meglévőket kellene aktívabban fejleszteni. Ki kell emelni ennek sikeres példáit, mint a Cambridge-i Egyetem, az Eindhoveni Egyetem, vagy az Aacheni Egyetem.

3.2.5 A gyorsan fejlődő termék- és szolgáltatási ciklusok miatt, az élethosszig tartó tanuláshoz és ebből következően a munkavállalók változásokkal szembeni rugalmasságának általános gyakorlattá kell válnia minden vállalatnál.

3.2.6 Az ipar (vezetés, szakszervezetek, alkalmazottak) és az oktatási intézmények minden szintje közötti hatékony koordináció meg fogja erősíteni a regionális sajátosságokat, és következőképpen ösztönözni fogja az erős regionális csoportok megalakulását és fejlődését. Ez a koordináció elsősorban regionális lenne, nem csak az érintett vállalatok nagy száma miatt, hanem a regionális sajátosságok és az eltérő kultúrák miatt is.

3.2.7 A szociális partnerek közötti párbeszéd az uniós szintű ipari vonatkozásokról kedvező eredményekhez vezethet. EU-szintű illusztratív példák, összehasonlítások és teljesítményértékelés megfelelő keretet hozhatnak létre, és meghatározhatják vagy megerősíthetik a nemzeti és regionális programok tendenciáját. Kiváló példa az ilyen keretet létrehozó párbeszédre a WEM-EMF ad hoc munkacsoport között 2003-ban lezajlott párbeszéd<sup>(7)</sup>. Hasznos lenne megvizsgálni a sok, különböző kezdeményezés eredményét, és kiértékelni a legjobb gyakorlatokat, mivel ez fokozhatja más régiók dinamizmusát.

3.2.8 Ezt a folyamatot el lehet mélyíteni, mégpedig az új tagállamok részvételével, és ki lehet terjeszteni, annak érdekében, hogy az oktatási intézmények is részt vehessenek benne.

3.2.9 Bár a mérnökök és a gépész-technikusok EU-n belüli mobilitása még sok kívánnivalót hagy maga után, a bolognai folyamat és az európai gépészeti egyetemek, szakképzési központok és mérnöki szakmai testületek tanterve közötti foko-

zódó konvergencia a műszaki szakértelem európai munkaerőpiacának irányába mutat.

### 3.3 Keretfeltételek

Rendkívül fontosak a vállalkozások működésének keretfeltételei. Ezek a következőket foglalják magukban:

#### 3.3.1 A belső piac

A belső piacnak harmonizált hozzáférést kell biztosítania az EU-EGT piacához, és következőképpen fokoznia kell az európai versenyképességet. Sajnos a termékek tekintetében a belső piac még nem teljesen valósult meg, és különösen az alábbi hiányosságokat kell megvizsgálni:

##### 3.3.1.1 Szabályozás

- A jobb jogalkotás elengedhetetlen alapfeltétel minden vállalat, de különösen a KKV-k számára.
- A jogalkotást csak abban az esetben szabad használni, ha valóban szükséges, azaz részletes hatástanulmány alapján, amely az érintettekkel történő teljes körű konzultációt is magában foglal.
- A jogalkotásnak egyszerűnek kell lennie, a lehető legkevesebb adminisztratív teherrel. Ez különösen igaz az európai gépipari vállalatok túlnyomó többségét kitevő KKV-kra<sup>(8)</sup>. Sajnos túlságosan is gyakran előfordul, hogy az uniós szabályozás kialakítói jó szándékuk ellenére sem veszik figyelembe a szabályozásból származó jelentős felesleges adminisztratív terhet.
- A szabályozási hatástanulmány elengedhetetlen: minden EU és nemzeti intézménynek alkalmaznia kellene, nem csak az első javaslat esetében, hanem a teljes jogalkotási folyamatra nézve, és utólagosan is, a jogszabály alkalmazásától kezdődően egy bizonyos időtartamig. Ezzel lehetővé válna annak értékelése, hogy egy politikai célkitűzés elérése mennyire sikerült.
- A már meglévő uniós jogszabályokat megfelelő módon kell végrehajtani: az Európai Bizottságnak javítania kellene a nyomon követést, és gondoskodnia kellene az összehangolt végrehajtásról. Minden érintett felet arra kell ösztönözni, hogy vegyen részt a megfelelő végrehajtásban és ellenőrizze annak folyamatát.

<sup>(7)</sup> Az Európai Fémipari Munkáltatók Szövetségének ad hoc munkacsoportja és az Európai Fémipari Dolgozók Szövetsége, „A nemzeti példák cseréjéből származó jelentős eredmények”, 2003. január.

<sup>(8)</sup> Példa: A vegyipari termékekről szóló REACH javaslat és az energiaigényes termékek ökológiai tervezéséről szóló irányelvre tett javaslat, melynek kezelése jelenlegi formájában nehézséget okoz a vállalatok számára.

- A különböző irányelvekben kibocsátott szabályokat össze kell hangolni, és az irányelvekben hivatkozott minden gyártási definíciónak egységesnek kell lennie.
- Az ezeken felüli nemzeti követelményeket el kell kerülni. A termékekhez kapcsolódó követelmények túlzottan is eltérőek a tagállamokban, és ezt tovább erősítik a jogszabályok átültetésének eltérései. Az ilyen túlzott buzgalom, csak a belső piac töredezettségét eredményezi, és éppen ezért alássa a versenyelőnyt.

### 3.3.1.2 Piacfelügyelet

A hatékonyabb piacfelügyelet kulcsfontosságú: Európában ez jelenleg nem elegendő és ezért nem egységes szabályozási térséget eredményez<sup>(9)</sup>. A vámhatóságoknak éppen ezért fokozniuk kellene az ellenőrzést. Ugyanakkor biztosítani kellene számukra a megfelelő módszereket és eszközöket, melyek segítségével garantálhatnák, hogy csak olyan termékek juthassanak az európai piacra, amelyek megfelelnek minden rájuk vonatkozó szabálynak.

Ugyancsak meg kellene szigorítani a műszaki cikkek ellenőrzését az EU határainál a hamisítás megakadályozása érdekében, amely egy komoly és egyre fokozódó problémát jelent, és az EU-ban értékesített berendezések 5 %-át érinti. Nem helyes, hogy a tagállamok csak akkor cselekednek, ha baleset történik.

Tekintettel arra, hogy a piacfelügyeletet a nemzeti hatóságok gyakorolják, mégpedig eltérő kritériumok alapján, e kérdésben harmonizáció szükséges. Ez elérhető lenne, ha az Európai Bizottság piacfelügyeleti útmutatót adna ki a tagállamok számára.

### 3.3.2 Kereskedelem

A legfőbb cél piaci hozzáférés biztosítása az európai vállalatok számára, anélkül, hogy alásnánk Európa saját színvonalát a belső piacon. A gépek és berendezések 129 milliárd euró összegű exportjával az EU első a világ gépi berendezéseinek piacán. A harmadik országok piacihoz való szabad hozzáférés és az ezen országok piacain történő befektetések szabadsága ezért kulcsfontosságú a gépipar számára.

Egy másik fontos kérdés a műszaki cikkek és szolgáltatások globális kereskedelmének liberalizációja (ideértve számosat a belső piacon). Az európai gépipar úttörőnek tekinthető a vámtarifa és nem vámtarifa jellegű kereskedelmi sorompók lebontásában az uruguayi és a dohai fordulóknak. Az Európai Bizottságnak folytatnia kellene többoldalú, regionális és kétoldalú kereskedelmi megbeszéléseit annak érdekében, hogy ezzel előmozdítsa a kereskedelem előtt álló technikai sorompók megszüntetését, liberalizálja a kifelé irányuló befektetéseket és a

<sup>(9)</sup> Az építőipari gépek (és egyéb berendezések) összefüggésében például, számos eset igazolja az úgy nevezett „szürke piac” létezését, melynek keretében CE-jelöléssel és megfelelőségi nyilatkozattal ellátott gépeket importálnak harmadik országokból, amelyek azonban nem felelnek meg az európai szabályoknak. Sok olyan berendezés is van, amely sem CE-jelöléssel nincs ellátva, sem az előírásoknak nem felel meg, ettől függetlenül teljesen büntetlenül bekerül az európai piacra. Annak érdekében, hogy egységes szabályozási térséget lehessen biztosítani az európai gyártók és a harmadik ország gyártói számára, az ilyen eseteket el kell kerülni.

vállalkozások letelepedését, liberalizálja az üzleti szolgáltatásokat és a kölcsönösség elve alapján fokozatosan megszüntesse a műszaki termékekre kiszabott importvámot.

Az üzleti szolgáltatások tekintetében a legfontosabb cél az lenne, hogy beavatkozás alóli mentességet biztosítsunk a termékek előállítására és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások vonatkozásában.

### 3.3.3 Versenypolitika

Ha az EU a világ legdinamikusabb gazdaságává kíván válni, nem csak az új technológiák fejlesztése, hanem ezek gyors elterjedéséhez nyújtott jelentős támogatás is lényeges. Éppen ezért fontos a megfelelő keretfeltételek biztosítása a versenypolitika szintjén, megkönnyítve ezzel a technológia harmadik félnek való átadását. Ha egy innovatív technológia kialakult – és az európai gépipar gyakran specializálódik a piaci részek betöltésére – nem helyénvaló a bizonyos versenyellenes hatások meghatározása céljából az európai versenyhatóságok által kedvelt piaci küszöbök alkalmazása.

### 3.3.4 Adók és finanszírozás

Az adókulcsok általában nagyon magasak az Európai Unióban. Amellett, hogy a társasági adó csökkentése rendkívül hasznos egy beruházási környezetben, más eszközök, mint például a beruházási adóengedmények is pozitív ösztönzőként hathatnak.

### 3.3.5 Bankok

A pénzügyi intézmények szerepe felett gyakran átsiklunk, pedig jelentős feladatuk van az iparpolitika célkitűzéseinek megvalósításában a kockázat elfogadása vagy visszautasítása által, valamint hozzáférhetőségük fokán keresztül. Néhány országban, mint úgy tűnik Németországban és Franciaországban a gyakorlat stimulálódott, mint más országokban. Az EGSZB támogatja ennek a szempontnak a bevezetését az iparpolitika területén, különösen ebben a KKV-k számára nagy jelentőséggel bíró ágazatban. Ez jobb gyakorlatokhoz vezethet szerte Európában. Más szempontok, mint például a Basel II. rendelkezések egyre inkább gátolják a kutatási beruházásokhoz, az innovatív termékek kidolgozásához vagy általánosságban a vállalkozások növekedéséhez szükséges finanszírozáshoz való hozzáférést.

3.4 A folyamatban lévő elemzések és az összes érintett közötti párbeszéd – különös tekintettel a szociális partnerekre – az EU-szintű (valamint nemzeti és regionális szintű) ipari vonatkozásokról mindenképpen lendületet fog adni ezeknek a folyamatoknak.

#### 4. Ajánlások

4.1 Az EGSZB véleménye szerint az ipari politika tervezése során a szavakat tetteknek kell követniük. Az európai szintű fellépés hiányának ára különösen magas lehet a gépiparban, ha figyelembe vesszük, hogy ennek az ágazatnak vezető szerepe és kulcsfontosságú képességei ellenére számos kihívással kell szembenéznie, mégpedig olyanokkal, amelyek nem csak periodikusak, hanem strukturális jellegűek is. Ez odafigyelést igényel, és ebben a tekintetben rendkívül fontos a következő pontok fontolóra vétele:

4.2 Ez az ágazat tökéletesen beleillik a lisszaboni menetrend megvalósítását célzó, regionális, nemzeti és EU-szintű meghatározott célkitűzéseket tartalmazó konkrét programokba.

4.3 Az EGSZB véleménye szerint az EU kötelezettsége kétszeres lenne:

- átfogó menetrendre van szükség az európai gépipar teljesítményének minőségi megerősítéséhez, és
- meghatározott feltételeket kell teljesíteni uniós szinten a szabályozást, kutatás-fejlesztést, kereskedelmet, teljesítményértékelést és más szempontokat illetően.

4.3.1 E tekintetben a felelősség az Európai Bizottság és a Versenytanács között oszlik meg, az ágazat képviselőivel szoros együttműködésben. Kívánatos lenne az ágazaton belüli rendszeres találkozók szervezése, az érintett szociális partnerek és az Európai Bizottság részvételével. Ebből a célból az EU támogatási infrastruktúrájának szervezése során, különösen a Vállalkozási és Ipari Főigazgatóságon, megfelelő módon figyelembe kellene venni a gépipari ágazat követelményeit

4.3.2 Az EGSZB támogatja annak biztosítását, hogy az Európai Bizottság megfelelő gyakorlati ismeretekkel és szakértelemmel rendelkezzen a gépipari ágazat területén.

4.4 Az EGSZB véleménye szerint különleges figyelmet kell fordítani erre az ágazatra EU-szinten, tekintettel az ágazatban található KKV-k rendkívül nagy arányára. Ebben a vonatkozásban az alábbi aspektusok érdemelnek különös hangsúlyt:

4.4.1 A kutatás-fejlesztés tekintetében meg kell oldani a növekvő összhanghiányt az európai finanszírozású K+F és a gépipari ágazat igényei között, és meg kell könnyíteni a vállalati részvételt annak érdekében, hogy a fokozódó versenyképesség

ambiciózus célkitűzéséhez hasonlóan ambiciózus pénzügyi eszközök járuljanak az EU költségvetés megfelelő soraiban. A vállalatok többsége KKV és közepes méretű vállalat, és jelenleg az európai ipari kutatási projektek nem fordítanak rájuk kellő figyelmet, és megnehezítik a vállalati részvételt.

4.4.2 Az EU szabályozási keretfeltételein javítani kell az ágazattal történő konzultáció segítségével, mivel a túlszabályozás és a bürokrácia egyre súlyosbodó terhe inkább veszélyezteteti, mint ösztönzi a dinamikus vállalkozói szellemet.

4.4.3 A piacfelügyeletet fokozni kell, annak érdekében, hogy az európai vállalatok számára egységes szabályozási térséget lehessen biztosítani. Ugyanez vonatkozik az európai gyártók és a harmadik országokból származó import közötti kapcsolatra.

4.4.4 E vállalatok számára javítani kell a pénzügyi piacokhoz való hozzáférést.

4.4.5 A harmadik országokkal kialakított pénzügyi kapcsolatoknak garantálniuk kell a harmadik országok piacán történő szabad befektetés lehetőségét.

4.4.6 A versenypolitikának előnyben kell részesítenie a kis- és középvállalkozások fejlesztését és innovációját szolgáló technológiát.

4.4.7 Az uniós szintű párbeszéd a szociális partnerek és az Európai Bizottság között a teljesítmény, szakértelem és az oktatási és képzési rendszerek javításáról hasznos keretet alkothat a hasonló párbeszéd gyakorlati megvalósításához a tagállamokban, különösen regionális szinten.

4.5 Átmenetben lévő iparágként, a gépipar gyorsan alakul át egy termékre összpontosító iparágból „érték/hozzáférés biztosítóvá”, egyre növekvő szolgáltatási tartalmat foglalva magában, és teljes megoldásokat nyújtva ügyfeleinek. Ennek a komoly kihívásnak, amely kulcsfontosságú a fenntartható növekedés és a világpiacon betöltött erős pozíció szempontjából, helyénvaló uniós politikákkal kell megfelelni.

Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság figyelembe fogja venni ajánlásait, mint minden más olyan megfelelő intézkedést is, amelynek segítségével Európa sikerrel válthatja valóra a Barroso elnök által az Európai Bizottság egyik fő prioritásaként említett lisszaboni célokat.

Brüsszel, 2005. május 11.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság  
elnöke

Anne-Marie SIGMUND